

LESSTOF

Leestekens

INHOUD

INLEIDING	3
DOELGROEP	4
STRUCTUUR	4
INHOUD	6

INLEIDING

Muiswerkprogramma's zijn computerprogramma's voor het onderwijs. De programma's draaien onder Windows en zijn dus optimaal gebruikersvriendelijk. Het belangrijkste principe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. De begeleidingsmogelijkheden van Muiswerk komen het best tot hun recht wanneer het programma en de bestanden geïnstalleerd zijn in een netwerk. De docent heeft dan extra mogelijkheden zijn of haar klas te sturen en te volgen.

Muiswerk Leestekens is bedoeld voor het voortgezet onderwijs, het beroepsonderwijs, het volwassenenonderwijs en de basiseducatie. In het bestand worden praktisch alle regels voor het gebruik van lees- en spellingtekens behandeld. Aan de orde komen derhalve:

- zinnen indelen
- afsluittekens
- afkortingen
- komma
- gedachtestreepje
- puntkomma
- dubbele punt
- aanhalingstekens
- hoofdletter
- haakjes
- trema
- apostrof
- accentteken
- koppelstreepje
- weglaatstreepje
- afbreekstreepje

Muiswerk Oefenprogramma's zijn met name geschikt voor groepen waarin grote niveauverschillen bestaan. Het programma kan zowel gebruikt worden door leerlingen die nog weinig weten van het gebruik van lees- en spellingtekens, als door leerlingen die daar al behoorlijk ver in zijn. U kunt de leerlingen op verschillende manieren met het programma laten werken. Er bestaat geen verbinding met een bepaalde lesmethode. Voor de inrichting van het programma zijn de richtlijnen gebruikt die gegeven worden in het boek Schrijfwijzer van J. Renkema (1998).

De leerlingen hoeven geen specifieke voorkennis te hebben om met het programma te kunnen werken. Enige ervaring in het werken met de muis (aanwijzen, klikken, afrollen, slepen) is wel gewenst. Ontbreekt deze ervaring, dan is een korte instructie daarover wel op zijn plaats.

DOELGROEP

Het computerprogramma Leestekens is bedoeld voor leerlingen in de eerste klassen en hogere klassen van vmbo-tl, havo en vwo. Het programma is ook geschikt voor het mbo2, -3 en -4, het volwassenenonderwijs en het hbo. In België kan het programma worden ingezet in KSO/TSO/ASO 1^e, 2^e en 3^e graad en natuurlijk eveneens in het HBO.

Net als de meeste andere Muiswerkprogramma's is Leestekens zeer geschikt voor groepen waarin grote niveauverschillen bestaan. Het kan zowel gebruikt worden door leerlingen die nog veel fouten maken in de leestekens als door leerlingen die al enigszins gevorderd zijn. De laatsten zijn alleen eerder klaar. Door te werken in de diagnostische modus krijgen leerlingen slechts oefeningen in onderdelen die ze nog niet beheersen. Het programma is geschikt voor zowel autochtone als allochtone leerlingen.

STRUCTUUR

Muiswerkprogramma's vormen een oefenomgeving voor computerondersteund onderwijs. Het basisprincipe van deze programma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de fouten die hij maakte. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Ook Muiswerk Leestekens is zo gestructureerd. Er kan dus gedifferentieerd mee gewerkt worden.

In Muiswerk Leestekens wordt aandacht besteed aan vrijwel alle lees- en spellingtekens die we in het Nederlands kennen en gebruiken. Het bestand valt in drie grote delen uiteen: twee delen gaan over verschillende soorten leestekens; het derde deel gaat over spellingtekens. De opbouw van Leestekens 1 en 2 is cumulatief. Wat in Leestekens 1 aan de orde komt, wordt bekend verondersteld in Leestekens 2. Dat verband bestaat níet tussen Leestekens 1 en 2 enerzijds en Spellingtekens anderzijds. In het programma worden de volgende onderwerpen behandeld: *zinnen indelen, afsluittekens, afkortingen, komma, gedachtestreepje, puntkomma, dubbele punt, aanhalingstekens, hoofdletter, haakjes, trema, apostrof, accentteken, koppelstreepje, weglaatstreepje, afbreekstreepje*

OMVANG

In totaal zijn in dit lesbestand 1277 vragen (in 1812 variaties), 1142 woorden, 12 teksten verwerkt in 4 toetsen en 63 oefeningen. Het totaal aantal opgaven is daarmee 2419. De stof wordt uitgelegd in 150 uitlegschermen. Er zijn in het programma 12 oefenvormen gebruikt: Rijen (9x), Stenen (6x), Open vraag (8x), Wijs aan in zin (4x), Meerkeuze (4x), Meerkeuze-2 (3x), Meerkeuze-3 (15x), Meerkeuze-4 (5x), Koppels (1x), Volgorde (1x), Slepen (4x), Wijzig tekst (7x).

Het totale pakket bestaat uit de volgende onderdelen.

- De computerbestanden van Leestekens: ruim zestig oefeningen die onderverdeeld zijn naar probleemgebied; één uitgebreide toets over Lees- en Spellingtekens waarin alle onderwerpen aan de orde komen en drie deeltaetsen waarin een deel van de problemen aan de orde komt. De meeste oefeningen en toetsen kunt u ook op verschillende manieren op papier afdrukken.
- Een zeer uitgebreide helpfile in .pdf formaat.
- Een overzichtelijke handleiding op papier.

DIAGNOSE

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof.

De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod; veelgemaakte fouten worden als het ware uitgelokt. De foute en goede antwoorden, die gecodeerd zijn, worden opgevangen en gerubriceerd. Zo komt de diagnose tot stand. Met behulp van de diagnose wordt een oefenprogramma op maat samengesteld. Dat wil zeggen: rubrieken waarin fouten werden gemaakt, worden vertaald in oefeningen die de oefenstof uit die rubriek aanreiken en oefenen. De leerling wordt door de oefeningen heen geleid die zwakke plekken in zijn kennis opvullen. Na het oefenen kan hij opnieuw een toets doen.

Het beginscherm van Muiswerk Leestekens met één knop waaronder zich de toetsen (Wat weet je al?) en één knop waaronder zich alle oefeningen bevinden. De knop met het persoonlijk oefenprogramma (Jouw oefeningen) verschijnt pas na het maken van een toets.

Het stellen van een diagnose kan ook onderdrukt worden als een docent bijvoorbeeld een toets wil geven om een cijfer te bepalen, als het gaat om een evaluatieve toets dus. Dit gebeurt door de optie 'activeer diagnose' uit te zetten (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND).

TOETSEN

De toetsen in een Muiswerkprogramma zijn een afspiegeling van de inhoud. Leestekens heeft vier toetsen. Deze worden zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt. U kunt zelf instellen of oefenprogramma's voor de groep leerlingen worden gegenereerd. Bij een evaluatie kan het genereren achterwege blijven (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND). De toetsen zijn elke keer anders, maar bevragen wél steeds dezelfde problemen.

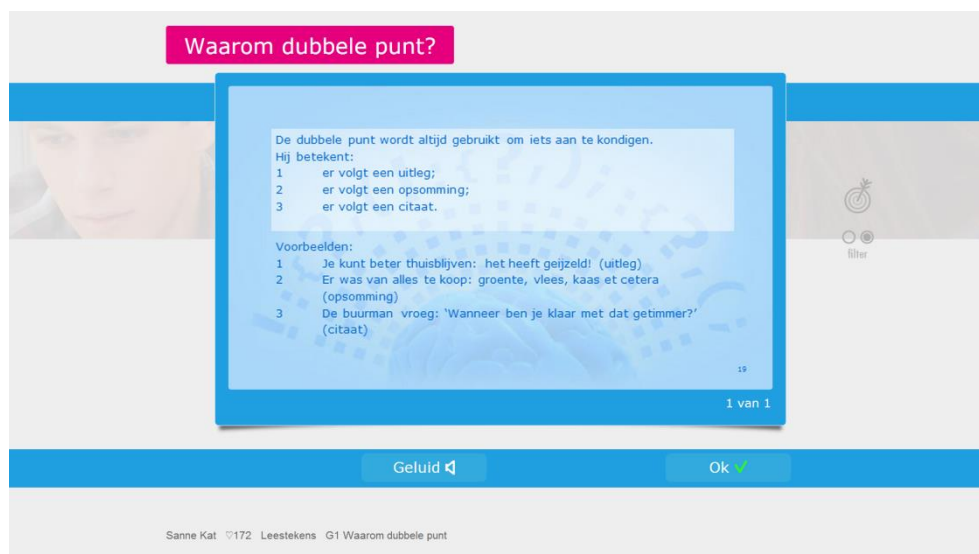
De totaaltoets Lees- en Spellingtekens bestaat altijd uit 64 variabele meerkeuzevragen en alle onderwerpen van het bestand komen aan de orde: *zinnen indelen, afsluittekens, afkortingen, komma, gedachtestreepje, puntkomma, dubbele punt, aanhalingstekens, hoofdletter, haakjes, trema, apostrof, accentteken, koppelstreepje, weglaatstreepje, afbreekstreepje.*

Elke deeltaets bestrijkt een deel van de stof:

- Leestekens 1 heeft 22 meerkeuzevragen en gaat over zinnen indelen, afsluittekens, afkortingen, komma, gedachtestreepje.
- Leestekens 2 heeft 30 meerkeuzevragen en gaat over puntkomma, dubbele punt, aanhangstekens, hoofdletter, haakjes.
- Spellingtekens heeft 44 meerkeuzevragen en gaat over trema, apostrof, accentteken, koppelstreepje, weglaatstreepje, afbreekstreepje.

UITLEGSCHERMEN

De uitlegschermen van Muiswerk Leestekens hebben meestal een vaste opbouw. In het bovenste deel van het scherm wordt de lesstof uitgelegd; in het onderste deel staan een of meer voorbeelden.

De uitlegschermen van Muiswerk Leestekens hebben meestal een vaste opbouw.

INHOUD

Muiswerk Leestekens behandelt totaal 15 onderwerpen op het gebied van het gebruik van lees- en spellingtekens. Er is ook een verzamelrubriek waarin verschillende soorten lees- en spellingtekens tegelijk geïoefend kunnen worden. Hier volgt van elk onderwerp een nadere beschrijving. De inhoud die beschreven is, staat voor de leerling in overzichtelijke uitlegschermen en vormt de basis voor de oefeningen. Tijdens het oefenen kan de uitleg op elk gewenst moment opnieuw nagelezen worden.

ZINNEN INDELEN

Het afbakenen van zinnen is één van de eerste dingen die een beginnende leestekengebruiker moet leren. We wilden bij het trainen van deze vaardigheid niet verzanden in uitgebreide grammaticale aanwijzingen en gaan ervan uit dat men met een globale uitleg, met intuïtie en met trial en error ver kan komen. De oefeningen worden moeilijker naarmate het nummer hoger is. In de laatste oefening wordt de hële stof behandeld.

AFSLUITTEKENS

Vraagzin of niet

In welke rij hoort deze zin?

Maandag neem ik vrij

vraagzinnen

Gaat Herman ook mee?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

andere zinnen

Het is koud buiten.
Wanneer je maar wilt!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nog 17

A-Z Help Stop

Klik links of rechts!

Sanne Kat 181 Leestekens B1 Vraagzin of niet

In deze oefening moet de leerling aangeven of de zin thuishoort in de rij met vraagzinnen, of in de andere rij.

Onder 'afsluittekens' verstaan we de tekens die de zin afsluiten: punt, vraagteken en uitroepetekens. De eerste twee oefeningen gaan alleen over het onderscheid tussen vraagzin en gewone zin. Ook het onderscheid tussen directe en indirecte vraag komt aan de orde. Bij de derde oefening komt het uitroepeteken erbij. De vier oefeningen lopen op in moeilijkheidsgraad. De laatste oefening omvat het hele onderwerp.

AFKORTINGEN

Bij dit onderwerp wordt alleen het gebruik van punten bij afkortingen behandeld. Het is een klein onderwerp, maar er is vaak veel verwarring over. De leerlingen leren onderscheid te maken tussen afkortingen van een of van meer woorden, tussen symbolen en niet-symbolen en tussen afkortingen met hoofdletter en afkortingen zonder. Er zijn drie oefeningen waarin de complete stof aan de orde komt.

KOMMA

Bij dit onderwerp komen alle toepassingsmogelijkheden van de komma aan bod. Ook hier geen accent op grammaticale aanwijzingen: het ervaren van de komma als een pauzeteken in de zin staat centraal. Kommagebruik waardoor betekenisverschil ontstaat wordt vooral passief aangeleerd. Bij het lezen moeten leerlingen dit betekenisverschil kunnen proeven. Er zijn vijf oefeningen, die oplopen in moeilijkheidsgraad. In de laatste oefening komen alle aspecten van het onderwerp aan bod.

Komma's in tekst

Typ een komma direct achter het juiste woord en druk op ENTER.

GESCHIEDENIS VAN DE BOUW

De Romeinen waren heel bedreven in verschillende bouwtechnieken. Ze legden wegen aan en waterleidingen ze bouwden havens en bruggen en zelfs al flatgebouwen. Als je iets van de geweldige bouwkunst van de Romeinen wilt zien moet je eens in Pompeii gaan kijken.

Sinds de Romeinen zijn de technieken tot de negentiende eeuw niet wezenlijk veranderd. Wel is het zo dat in de Middeleeuwen de bekende bouwmethodes steeds perfecter werden. Het knappe van de Middeleeuwse bouwers was dat het ze lukte al het overtollig materiaal weg te

Nog 11

A-Z Help Stop

Verbeter de tekst. Druk dan op ENTER.

Sanne Kat 193 Leestekens D4 Komma's in tekst

In deze Wijzig-tekst-oefening moet de leerling komma's plaatsen.

GEDACHTESTREEPJE

Het gedachtestreepje wordt in twee gevallen gebruikt: bij een tussenzin en bij een duidelijke wending in de zin. In twee oefeningen wordt toepassen van het gedachtestreepje geoefend. De eerste oefening gaat over het opsporen van een tussenzin, die op een andere toon gelezen wordt; in de tweede oefening komen beide toepassingen van het gedachtestreepje aan de orde; de derde oefening herhaalt de totale stof.

PUNKKOMMA

De puntkomma is een van de lastigste leestekens. Een puntkomma is meestal te vervangen door een punt, óf door een komma. In deze lessen worden twee gebruiksmogelijkheden onderscheiden: de puntkomma bij een opsomming die bestaat uit langere woordgroepen bestaat en de puntkomma bij een duidelijke tegenstelling in de zin. Het onderscheid tussen puntkomma en dubbele punt komt in de volgende rubriek aan de orde.

DUBBELE PUNT

De dubbele punt is een onmisbaar leesteken. Hij wordt gebruikt om een opsomming, een uitleg, of een citaat aan te kondigen. Dat is wat in deze lessen wordt uitgelegd en geoefend. Er zijn vijf oefeningen. Bij de laatste drie gaat het ook om het onderscheid tussen puntkomma en dubbele punt.

AANHALINGSTEKENS

Er zijn globaal twee redenen om aanhalingstekens te gebruiken: bij citaten en als het gaat om bijzonder woordgebruik. Om ze bij citaten te kunnen gebruiken, moeten leerlingen eerst leren wat een citaat is. Het verschil tussen directe en indirecte rede komt dan ook als eerste aan de orde. In volgende lessen wordt het bijzondere woordgebruik behandeld en de laatste oefening gaat weer over alle toepassingen.

HOOFDLETTER

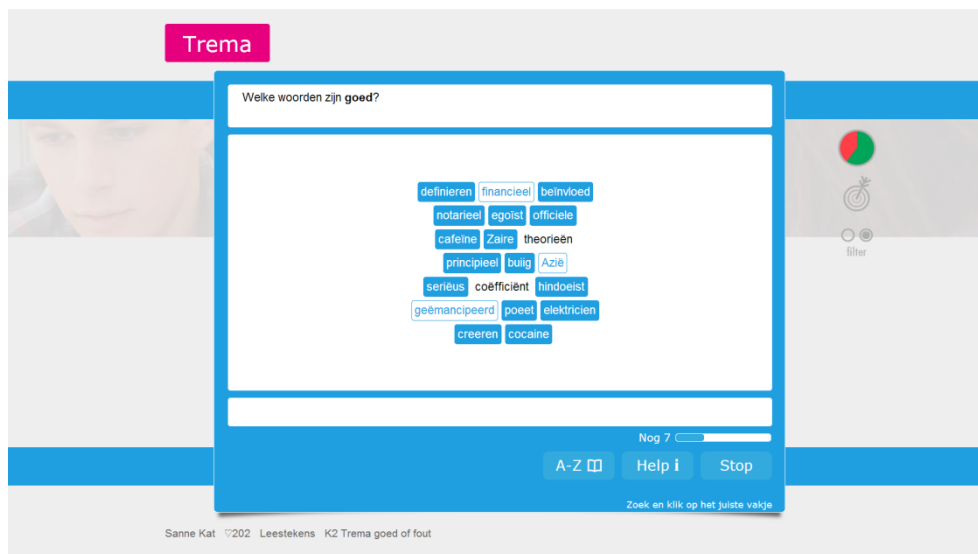
Niet echt een apart teken, maar wel een signaal dat er een nieuwe zin of een citaat begint, of dat sprake is van een naam. Als zodanig kan de hoofdletter ook als lees- of spellingteken beschouwd worden. In vier oefeningen wordt de theorie aangeboden en geoefend.

HAAKJES

Er zijn drie redenen om stukken zin tussen haakjes te plaatsen: als het gaat om verduidelijking, om verwijzing, of als er een keuze gemaakt kan worden. Die drie redenen komen aan bod in drie oefeningen met een oplopende moeilijkheidsgraad.

TREMA

Het trema of deeltteken is een spellingteken. Het geeft aan hoe we een woord moeten uitspreken. Klinkercombinaties die gewoonlijk als tweeklank worden uitgesproken, krijgen door het trema twee afzonderlijke klanken. Men gebruikt het trema gewoonlijk wanneer het gevaar bestaat van een verkeerde uitspraak. Er zijn maar een paar uitzonderingen. In drie oefeningen wordt uitleg gegeven en geoefend.

In deze Stenen-oefening moeten de correct gespelde woorden worden aangewezen. Als op een fout gespeld wordt geklikt, komt daar een streep door.

APOSTROF

De apostrof is een van de spellingtekens. We gebruiken hem gewoonlijk om een verkeerde uitspraak te voorkomen. Die verkeerde uitspraak kan ontstaan wanneer we van zelfstandige naamwoorden die op een klinker eindigen meervoud maken en ook wanneer we er een bezittelijk woord van maken. Deze twee toepassingen worden in de zes oefeningen van deze rubriek dan ook behandeld.

ACCENTTEKEN

Het accentteken noemen we een spellingteken, omdat het nodig is om de juiste uitspraak uit de spelling af te leiden. Aan de orde komen accent aigu, accent grave en accent circonflexe. Het gaat zowel om woorden die altijd een accent krijgen, als om accenten die gebruikt worden om een bepaalde lettergreep te benadrukken.

KOPPELTEKEN

Soms kunnen woorden of woorddelen die aan elkaar moeten, niet rechtstreeks aan elkaar vastgeplakt worden. Om te voorkomen dat je ze verkeerd leest, moet er dan een koppelteken (plat streepje) gebruikt worden. Als het gaat om twee namen, of om een samenstelling waar een afkorting of cijfer in voorkomt, dan gebruiken we altijd een koppelstreepje. Volgens de nieuwe

spelling gebruiken we ook een koppelstreepje wanneer in niet-samengestelde woorden twee klinkers op elkaar botsen (na-apen). In drie oefeningen worden de regels geleerd.

WEGLAATSTREEPJE

Wanneer in een samentrekking een deel van een woord weggelaten wordt, dan moet op de plaats van dat deel een weglaatstreepje gebruikt worden. Gaat het om een héél woord dat verdwijnt, dan gebruikt men het weglaatstreepje niet. Deze regel wordt aangeleerd in twee oefeningen.

AFBREEKSTREEPJE

Aan het eind van een regel moeten woorden soms afgebroken worden. Dit mag in elk geval altijd tussen de twee woorden waaruit een samenstelling bestaat. De regels voor het afbreken zijn niet echt eenvoudig. Ze worden in dit programma aangeleerd in drie oefeningen.

In deze meerkeuze-oefening klikt de leerling op het correct afgebroken woord.

VERZAMELRUBRIEK LEESTEKENS

In de oefeningen van deze rubriek worden de leestekens 'breed' behandeld. Niet alleen de problemen die in de toets Leestekens 1 bevroegd worden, maar ook die van Leestekens 2 komen erin voor. In de oefeningen van deze rubriek komt een leerling alléén terecht via de grote toets Lees- en spellingtekens. Er zijn drie van deze 'brede' oefeningen.

OVERZICHT INHOUD LEESTEKENS

De namen van de oefeningen die over het rubrieksonderwerp gaan, staan in de tweede kolom in volgorde van niveau. Achter de oefening staat ook de oefenvorm, het aantal uitlegsschermen en het aantal opgaven.

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
Z Toets A t/m E	1 Leestekens 1	Meerkeuze	1	25
Z Toets F t/m J	2 Leestekens 2	Meerkeuze	1	30
Z Toets K t/m P	3 Leestekens 3	Meerkeuze	1	34
Z Toets A t/m P	4 Lees- en spellingtekens	Meerkeuze	1	51
A zinnen indelen	1 Compleet of niet	Rijen	1	20
	2 Twee zinnen	Wijs aan in zin	1	12
	3 Tekst indelen	Wijzig tekst	2	24
	4 Drie zinnen	Wijs aan in zin	1	12
	5 Aantal zinnen raden	Meerkeuze	1	10
B afsluittekens	1 Vraagzin of niet	Rijen	1	20
	2 Vraagzinnen maken	Volgorde	1	8
	3 Zinnen afsluiten	Open vraag	3	10
	4 Soorten zinnen	Meerkeuze	3	32
C afkortingen	1 Afkorting typen	Open vraag	2	15
	2 Afkortingen in tekst	Wijzig tekst	2	12
	3 Afkorting kiezen	Meerkeuze	2	10
D komma	1 Eerste woord	Rijen	1	20
	2 Komma en betekenis	Meerkeuze	2	12
	3 Komma in zin	Slepen	4	12
	4 Komma's in tekst	Wijzig tekst	4	12 .. 13
	5 Komma's	Meerkeuze	5	14
E gedachtestreepje	1 Tussenzin	Open vraag	2	10
	2 Gedachtestreepje(s)	Slepen	1	10
	3 Tussenzin en wending	Meerkeuze	1	12
F puntkomma	1 Opsommingen	Meerkeuze	2	10
	2 Waarom puntkomma	Meerkeuze	2	12
G dubbele punt	1 Waarom dubbele punt	Meerkeuze	1	10
	2 Dubbele punt plaatsen	Slepen	1	10
	3 Dubbele punt of puntkomma	Meerkeuze	2	15
	4 Koppelen met dubbele tekens	Koppels	2	10
	5 Dubbele tekens kiezen	Meerkeuze	3	18
H aanhalingstekens	1 Hardhorend	Open vraag	1	12
	2 Direct of indirect	Rijen	1	20
	3 Aanhalingstekens plaatsen	Wijzig tekst	5	16 .. 24
	4 Bijzondere woorden	Wijs aan in zin	1	10
	5 Aanhalingstekens	Meerkeuze	5	15
I hoofdletter	1 Eigenamen	Stenen	1	10
	2 Hoofdletters plaatsen	Wijzig tekst	3	11 .. 20
	3 Fouten aanwijzen	Wijs aan in zin	2	10
	4 Hoofdletter of niet	Meerkeuze	2	15
J haakjes	1 Waarom haakjes	Meerkeuze	1	10
	2 Woordgroep inkorten	Open vraag	1	12
	3 Gebruik van haakjes	Meerkeuze	2	12
K trema	1 Met of zonder trema	Rijen	2	20
	2 Trema goed of fout	Stenen	1	10
	3 Trema	Meerkeuze	2	12
L apostrof	1 Meervoud op -s	Stenen	1	10
	2 Meervoud op -s in rij	Rijen	2	20
	3 Meervoud maken	Open vraag	2	16
	4 Bezitsvormen	Stenen	1	20
	5 Bezitsvorm maken	Open vraag	1	12
	6 Apostrof	Meerkeuze	2	18
M accentteken	1 Welk accent	Rijen	2	20
	2 Accentwoorden	Stenen	3	10
	3 Nadruk	Meerkeuze	1	14
	4 Gebruik van accenten	Meerkeuze	1	16
N koppelstreepje	1 Koppelteken of niet	Rijen	3	20

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
	2 Koppeltekens plaatsen	Wijzig tekst	6	12
	3 Gebruik van koppeltekens	Meerkeuze	5	12
O weglaatstreepje	1 Weglaatteken of niet	Rijen	1	20
	2 Samentrekken	Open vraag	1	15
P afbreekstreepje	1 Twee woorden of niet	Stenen	1	10
	2 Woorden afbreken - 1	Meerkeuze	3	10
	3 Woorden afbreken - 2	Meerkeuze	3	18
Q verzamelrubriek leestekens	1 Leestekens in tekst	Wijzig tekst	5	28
	2 Leestekens in zin	Slepen	4	10
	3 Dubbele of enkele tekens	Meerkeuze	4	12